

Læsemåder

---

[1]

Nordisk Netværk for Editionsfilologer. Skrifter

ISSN 1601-1562

1. *Vid texternas vägskaal. Textkritiska uppsatser.* Red. av Lars Burman & Barbro Ståhle Sjönell. Svenska Vitterhetssamfundet, Stockholm 1999 (distribution[sic]: Almqvist & Wiksell International). ISBN 91-7230-087-6

2. *Megen viden i forskellige hoveder. Om kommentering af nordiske klassikere.* Red. af Johnny Kondrup & Karsten Kynde. C.A. Reitzels Forlag, København 2000. ISBN 87-7876-200-6

3. *Bok og skjerm. Forholdet mellom bokbasert og digitalt basert tekstutgivelse.* Red. av Jon Gunnar Jørgensen, Tone Modalsli, Espen S. Ore & Vigdis Ystad. Fagbokforlaget, Oslo 2001. ISBN 82-7322-171-7

4. *Text och tradition. Om textedering och kanonbildning.* Red. av Lars Burman & Barbro Ståhle Sjönell. Svenska Vitterhetssamfundet, Stockholm 2002. ISBN 91-7230-107-4

5. *Varianter och bibliografisk beskrivning.* Red. av Pia Forssell & Rainer Knapas. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2003. ISBN 951-583-102-4

6. *Læsemåder. Udgavetyper og målgrupper.* Red. af Per Dahl, Johnny Kondrup & Karsten Kynde. C.A. Reitzels Forlag, København 2005. ISBN 87-7876-447-5

[2]

Nordisk Netværk for Editionsfilologer. Skrifter. 6

Læsemåder

Udgavetyper og målgrupper

Bidrag til en konference afholdt af Nordisk Netværk for Editionsfilologer 10.–12. oktober 2003

Redigeret af Per Dahl, Johnny Kondrup & Karsten Kynde

C.A. Reitzels Forlag

København 2005

[3]

Udgivet med støtte fra Nordisk Kulturråd samt Landsdommer V. Gieses Legat

Nordisk Netværk for Editionsfilologer

<http://www.nnedit.org>

© Forfatterne

ISBN 87-7876-447-5

ISSN 1601-1562

Bogen er sat med Minion af Tommar Grafisk, København, og trykt hos Clemenstrykkeriet, Århus

Printed in Denmark 2005

Abstract

Læsemåder. Udgavetyper og målgrupper, red. Per Dahl, Johnny Kondrup & Karsten Kynde (*Readings. Types of Editions and Target Groups*, ed. by Per Dahl, Johnny Kondrup & Karsten Kynde), Nordisk Netværk for Editionsfilologer. Skrifter. 6, 260 pp., C.A. Reitzels Forlag, København 2005. ISBN 87-7876-447-5.

The present volume consists of eight papers presented at a conference arranged by the Nordic Network for Textual Critics (Nordisk Netværk for Editionsfilologer, NNE) at Sandbjerg Manor in Denmark from the 10th–12th of October 2003. After a survey (by Tone Modalsli) of the different types of edition – and of the typologies which differ themselves with respect to tradition, to the quantity of material edited, and the medium – various specialists deal with the major types: the historical-critical edition (Paula Henrikson), the student edition or *Studienausgabe* (Klaus Bohnen), the school edition (Torill Steinfeld), the diplomatic and facsimile editions (Anne Mette Hansen), and the electronic edition (Alois Pichler and Odd Einar Haugen). Two papers treat special topics, one dealing with the 17th and 18th century editions and translations of the old Norse *Edda*, which created the romantic poetic forms of free verse and prose poem (Mats Malm), and another with the successive 20th century editions of Friedrich Hölderlin's *œuvre*, which have functioned as a laboratory for methods and principles of modern textual criticism (Christian Janss). In all, the papers bear witness to the fact that the former hierarchy of edition types which was relatively stable, is changing into a spectrum of editorial possibilities which complement one another and are defined merely by their function.

[4]

Forord

Nordisk Netværk for Editionsfilologer, som blev dannet i 1995, har siden 1996 afholdt årlige konferencer, der på forskellig vis har belyst det videnskabelige arbejde med at udgive tekster, især af nyere nordiske forfattere, dvs. tekster skrevet efter bogtrykkerkunstens opfindelse.

Konferencerne har været afholdt i København, Oslo, Stockholm og Helsingfors, og akterne er indtil nu publiceret i fem bind i Netværkets skriftserie. Konferencen i oktober 2003 havde emnet »udgavetyper og målgrupper«; den fandt sted på Aarhus Universitets kursusejendom Sandbjerg ved Sønderborg i Sønderjylland og havde ca. 45 deltagere fra de nordiske lande. Konferencen blev

arrangeret af Per Dahl (Aarhus Universitet), Johnny Kondrup (Københavns Universitet) og Karsten Kynde (Søren Kierkegaard Forsknings-centeret, København).

Konferencen spændte vidt og kastede et kritisk blik på traditionen, samtidig med at den åbnede for nye måder at forvalte den på. Indlæggene gjorde klart, at det hierarki, som de forskellige udgavetyper tidligere dannede, i dag er under forvandling til en række eller et spektrum af komplementære, funktionelt bestemte muligheder. Samtidig er de enkelte udgavetyper, der tidligere var relativt stabile størrelser, hver for sig ved at antage mere fleksible eller flydende former. Det hænger bl.a. sammen med den elektroniske tekstbehandling, der har åbnet mulighed for at etablere kombinerede udgaver og for at tilvejebringe et mere dynamisk forhold mellem materialet og brugeren. Alt i alt er en moderne udgave sig nok mere

5

FORORD

bevidst, end ældre udgaver var, at være én blandt flere måder at omgås et materiale på – en *læsemåde* i en måske særegen betydning af denne gamle filologiske term.

Den indledende oversigt af Tone Modalsli spænder over hele feltet af udgavetyper og fremhæver den afvejning, som altid må finde sted, når en udgiver tager en tekst for sig, nemlig afvejningen af materialets egenart i forhold til udgavens funktion og målgruppe. Det er derfor også kritisk ment, når Paula Henrikson i sit bidrag betegner den historisk-kritiske udgave, der traditionelt placeres forrest i feltet og regnes for at være den videnskabelige tekstudgivelses storværk, som en udgave uden målgruppe. Henriksons artikel former sig som et opgør med den positivistiske arv fra tysk historisme, som udgør grundlaget for den historisk-kritiske udgave, og i stedet argumenteres der for at knytte udgivervirksomheden til en hermeneutik, som indreflekterer sine egne historiske interesser – herunder sine målgrupper. I den henseende kan den historisk-kritiske udgave lære af mindre prætentive typer som studie- og skoleudgaver.

At skoleudgaven traditionelt har et bestemt billede af sit publikum og sin funktionsammenhæng, bekræftes i Torill Steinfelds bidrag, hvis fokus er norsk, men som også inddrager danske og svenske skoleudgaver fra 1900-tallet. Her gives en række oplysende eksempler på, hvad skole- og gymnasieelever forventedes at læse – og ikke læse – og i hvilken sprogdragt. Til gengæld har udgiverne sjældent lagt deres præmisser frem til diskussion eller dokumenteret deres indgreb; det vil muligvis ændre sig, efterhånden som udgavetyper bliver omfattet af den hermeneutiske refleksion, der i stigende grad præger moderne udgivelsesvirksomhed.

Et særligt forhold knytter sig til de nordiske landes rige tradition for udgivelse af norrøne og middelalderlige tekster, som for første gang blev taget op ved Netværkets konference i 2002 og her videreføres i flere af bidragene. Mens Anne Mette Hansen behandler aspekter ved traditionelle faksimileudgaver og diplomatariske udgaver af norrøne tekster, men samtidig fører linjen frem til digitaliserede udgaver, knytter Alois Pichler og Odd Einar Haugen en

6

FORORD

overraskende forbindelse mellem det norske arbejde med at publicere filosofen Ludwig Wittgensteins filosofiske skrifter og udgivelsen af nordiske middelaldertekster. Fra to vidt forskellige traditioner og miljøer belyses her den elektronisk betingede udvikling fra kombinerede udgaver til en dynamisk udgivelse, hvor brugerne selv kan fastlægge tekstgrundlaget og etablere udvalget af varianter. Ved konferencen gjorde Alois Pichler alene rede for arbejdet ved Wittgensteinprojektet i Bergen, men diskussionerne udløste et samarbejde med Odd Einar Haugen, der er norrøn filolog. Det resulterede i en artikel, der er blevet væsentligt udvidet og åbner for et bredt fagligt perspektiv.

En overraskende forbindelse påpeges også i Mats Malms artikel, der viser, hvordan 1600- og 1700-tallets udgaver og oversættelser af *Snorres Edda* havde virkninger langt ud over den videnskabelige sammenhæng, idet de førte til etablering af nye poetiske former. Den nordiske videnskabelige udgivelsespraksis har næppe siden haft så omfattende konsekvenser, som da de frie vers og prosadigtet forplantede sig fra dens oversættelsesformer til romantikkens digtning.

I højere grad end det tidligere har været tilfældet, rettede konferencen i 2003 blikket mod det udgiverarbejde, der foregår uden for Norden, her først og fremmest tyske udgaver. Klaus Bohnens artikel beskriver Bibliothek deutscher Klassiker, der blev grundlagt i 1981 og siden da har udgivet mere end 150 bind; de har sat en høj standard, men også udløst mange diskussioner, ikke mindst om modernisering af sprogdragten. Klaus Bohnen, der selv har udgivet G.E. Lessing i klassikerbiblioteket, demonstrerer den moderne studieudgave som en fleksibel og reflekteret udgavetype.

Også den række af udgaver, der igennem hele 1900-tallet har forsøgt at gøre Friedrich Hölderlins værker tilgængelige for læserne, har udløst diskussioner, sådan som det fremgår af Christian Janss' artikel. På den ene side har Hölderlins komplicerede manuskripter og fragmenter udfordret til en række forskellige løsninger, der har bidraget til at skærpe det editionsfilologiske arbejde og den tilhø-

7

FORORD

rende, metodiske refleksion. Udgaverne har fungeret som en slags editionsfilologisk laboratorium, hvori der er blevet udviklet metoder af stor præcision og principiel rækkevidde. På den anden side er udgaverne et lærestykke i den gensidige afhængighed mellem udgivelse og fortolkning, idet den enkelte Hölderlinudgave synes afsat af et behov for at etablere forfatterskabet på ny i henhold til udgiverens forståelse af forfatteren.

Arbejdet med at udgive tekster af nordiske forfattere har i tidens løb været præget af en række markante profiler, filologer såvel som litterater, men som regel er der tale om et holdarbejde og en virksomhed, som i meget høj grad er bestemt af tidligere resultater inden for forskningen. I dette bind har opmærksomheden især været rettet mod en systematisk belysning af udgavetyper og dermed også editionsfilologiske begrebsdannelser.

Vi har derfor valgt at udarbejde et register, ikke over de forfattere, udgivere og forskere, der nævnes i artiklerne, men over de mange forskellige udgavetyper og begreber, der bliver anvendt og defineret i bogens bidrag. Denne mulighed for opslag og sammenligning vil forhåbentlig øge bogens nytteværdi og bidrage til at skærpe såvel præcision som historisk og metodisk bevidsthed.

Redaktørerne takker hermed bidragsyderne, fordi de beredvilligt har bearbejdet deres indlæg ved konferencen og givet dem en form, så de har kunnet trykkes. Vi takker endvidere de nordiske kolleger, der har bistået ved korrekturlæsningen af de norske og svenske bidrag, og stud.mag. Jens Bjerring-Hansen, der har udarbejdet registeret.

Bogens sort-hvide illustrationer er indsat i den løbende tekst, mens farveplancherne af trykkes tekniske grunde er samlet bag i bogen.

Konferencen om udgavetyper og målgrupper blev støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd, Aarhus Universitets Forskningsfond, Clara Lachmanns Fond og Nordisk Kulturråd. I Nordisk Kulturråds støtte indgik også et bidrag til den efterfølgende

8

FORORD

publicering af konferencens akter, der desuden er støttet af Landsdommer V. Gieses Legat. Uden hjælp fra de nævnte fonde havde det hverken været muligt at afholde konferencen eller at udgive de bearbejdede indlæg, så de bliver tilgængelige for en bredere kreds af filologer og udgivere. Vi ønsker hermed at takke for den modtagne støtte; den har været afgørende for, at Nordisk Netværk for Editionsfilologer kan fortsætte det arbejde, der blev indledt for 10 år siden.

København og Århus, juni 2005

Per Dahl   Johnny Kondrup   Karsten Kynde

[9]

[10]

Indhold

Tone Modalsli Utblik over forskellige utgavetyper 13

Mats Malm Editionsfilologins potentialer 29

Paula Henrikson Den historisk-kritiska utgåvan från historism till hermeneutik. En granskning av tysk editionsteori 52

Klaus Bohnen Studieudgaver. Bibliothek deutscher Klassiker 78

Christian Janss Friedrich Hölderlins verker – en prøvesten for ulike utgavetyper 90

Torill Steinfeld «En utpreget praktisk affære». Skoleutgaven som klassikertekst 124

[11]

INDHOLD

Alois Pichler & Odd Einar Haugen Fra kombinerede udgaver til dynamisk udgivelse. Erfaringer fra edisjonsfilologisk arbejde med Wittgensteins filosofiske skrifter og nordiske middelaldertekster 178

Farveplancher 225

Bidragydere 250

Redaktører 252

Sagregister 253

[12]

Bidragydere

Klaus Bohnen (f. 1940). Dr.phil., professor ved Aalborg Universitets Institut for sprog og internationale kulturstudier. Forskningsområder: 1700-tallet (med flere bøger om tysk litteraturhistorie, Lessing, Sturm und Drang, Klassik), dansk-tyske kulturelle relationer (flere bøger om Georg Brandes og Tyskland, J.P. Jacobsen m.m.) og nyere tysk litteratur (Thomas Mann, Brecht, Joseph Roth etc.). Udgivelser: Lessing-udgave på Deutscher Klassiker Verlag (3 bind); Georg Brandes' tyske korrespondance (nu i samarbejde med Per Dahl); Thomas Mann, Den store Frankfurter-udgave: *Essays 1945-1955* (2 bind).

Anne Mette Hansen (f. 1959). Cand.phil. i nordisk filologi, ph.d., editionsfilolog ved Søren Kierkegaard Forskningscenteret ved Københavns Universitet. Har publiceret artikler om filologisk tekstmærkning og skrevet ph.d.-afhandling om materialfilologi og senmiddelalderlig dansk andagtslitteratur. Medlem af bestyrelsen for European Society for Textual Scholarship og Selskab for Nordisk Filologi.

Odd Einar Haugen (f. 1954). Dr.philos., professor i norrøn filologi ved Universitetet i Bergen. Redaktør av *Maal og Minne* og leder av *Medieval Nordic Text Archive*. Har særlig arbeidet med tekstkritiske spørsmål, bl.a. gjennom doktoravhandlingen *Stamtrel og tekstlandskap* (1992). Har også forfattet flere læremidler i norrønt, bl.a. *Norrøne tekster i utval* (1994) og *Grunnbok i norrønt språk* (4. utg. 2001). Har sammen med Einar Thomassen utgitt *Den filologiske vitenskap* (1990), og i samarbeid med kolleger ved de andre norske universitetene *Handbok i norrøn filologi* (1994).

Paula Henrikson (f. 1975). Fil.dr[isic] i litteraturvetenskap vid Uppsala universitet på avhandlingen *Dramatikern Stagnelius* (2004). Medutgivare av Israel Holmströms *Samlade dikter*, del I (Svenska Vitterhetssamfundet, 1999) och dessutom engagerad i utgivningen av C.J.L. Almqvists *Samlade Verk* (redaktör för del 3, tryckta ungdomsverk utom *Amorina*). Har vidare bidragit til volym 4 i NNE:s skriftserie. Arbetar för närvarande med att utforma nya riktlinjer för Svenska Vitterhetssamfundets utgivning.

250

BIDRAGYDERE

Christian Janss (f. 1966). Dr.art., filologisk leder ved Henrik Ibsens skrifter. Har bl.a. utgitt artikkelen «Zur Darstellung von Varianten in historisch-kritischen Hybrid-Ausgaben» i *editio* 18/2004 (s. 125-144); innføringsboken *Lyrikkens liv* sammen med Christian Refsum, 2003 (svensk utg. sm. med Chr. Refsum og Arne Melberg 2005); *'Der Rhein' – Hölderlins Metapher*, dr. avh. 2001. Medlem av planleggingsgruppen for Nordisk Nettverk for Edisjonsfilologer.

Mals Malm (f. 1964). Fil.dr[sic], professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet. Har publicerat böcker om tolkningsstrategier inom den nordiska göticismen, om de tidiga svenska romanerna och om den svenska barockdiktningen samt ett antal tidskriftsartiklar. Har utgivit den första svenska poetiken, Andreas Arvidis *Manuductio Ad Poesin Svecanam* (1651) och en av de första svenska romanerna. Ingår i styrelsen för Svenska Vitterhetssamfundet och i planeringsgruppen för Nordiskt Nätverk för Editionsfilologer.

Tone Modalsli (f. 1942). Cand.philol., førsteamanuensis, leder av Håndskriftsamlingen, Nasjonalbiblioteket. Medlem av redaksjonen for *Henrik Ibsens skrifter* med særlig ansvar for manuskriptbeskrivelsene. Har utgitt Sigrid Undsets manuskript *Tolv år* (1998) og Ibsens manuskript til *Catilina* (sammen med Jon Gunnar Jørgensen, 2000). Medlem av planleggingsgruppen for Nordisk Nettverk for Edisjonsfilologer.

Alois Pichler (f. 1966). Dr.art., prosjektleder ved Wittgensteinarkivet, Universitetet i Bergen. Har utgitt sammen med Georg Henrik von Wright og Heikki Nyman Wittgensteins *Vermischte Bemerkungen* (Suhrkamp 1994; engelsk oversettelse *Culture and Value*, Blackwell 1998; norsk oversettelse *Filosofi og kultur*, Cappelen 1995) og sammen med Wittgensteinarkivet *Wittgenstein's Nachlass: The Bergen Electronic Edition* (Oxford University Press 2000). Har publisert en rekke arbeider om Wittgensteins *Nachlass* og filosofi og innenfor feltene tekstkoding og edisjonsfilologi.

Torill Steinfeld (f. 1947). Dr.philos., professor i nordisk litteratur og fagdidaktikk ved Universitetet i Oslo. Har bl.a. publisert *På skriftens vilkår* (1986) og *Den unge Camilla Collett* (1996) samt artikler om morsmålsundervisningens historie, om litteraturhistorie, om norsk litteratur, om salongkultur og om kvinneforskning. Har sammen med Per Dahl redigert: *Videnskab og national opdragelse. Studier i nordisk litteraturhistorieskrivning 1-2* (Nordisk Ministerråd 2002). Erfaring som redaktør, blant annet av *Edda* (1998–99, med Gitte Mose) og *Nora. Nordic Journal of Women's Studies* (1993–95, med Harriet Bjerrum Nielsen).

[251]

Redaktører

Per Dahl (f. 1947). Mag.art., lektor i litteraturhistorie, Aarhus Universitet. Har bl.a. bidraget til Henrik Andersson (m.fl., red.), *Udgivelse af danske litterære tekster efter 1800* (DSL 1996); J. Hunosøe & E. Kielberg (red.), *I tekstens tegn* (DSL 1994); J. Kondrup & K. Kynde (red.), *Megen viden i forskellige hoveder. Om kommentering af nordiske klassikere* (NNE 2000). Har sammen med Torill Steinfeld redigert *Videnskab og national opdragelse. Studier i nordisk litteraturhistorieskrivning 1-2* (Nordisk Ministerråd 2002). Medlem af planlægningsgruppen i Nordisk Netværk for Editionsfilologer.

Johnny Kondrup (f. 1955). Dr.phil., lektor i dansk litteratur ved Københavns Universitet. Medredaktør af *Søren Kierkegaards Skrifter* (1-55) siden 1993; har bl.a. realkommenteret *Forord og Stadier paa Livets Vei*. Medlem af styringsgruppen for projektet *Henrik Ibsens skrifter* siden 1998. Medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, hvor han har udgivet Johannes Ewald, *Levnet og Meeninger* og *Herr Panthakaks Historie* (1988); M.A. Goldschmidt, *Arvingen* (1988) og Henrich Steffens, *Indledning til filosofiske Forelæsninger* (1996). Initiativtager til Nordisk Netværk for Editionsfilologer og medlem af dettes planlægningsgruppe. Har bl.a. bidraget til bd. 1 og 4 i Netværkets skriftserie og redigeret bd. 2: *Megen viden i forskellige hoveder. Om kommentering af nordiske klassikere* (sammen med Karsten Kynde, 2000).

Karsten Kynde (f. 1950). Cand.scient., datalog ved Søren Kierkegaard Forskningscenteret ved Københavns Universitet. Elektronisk redaktør på *Søren Kierkegaards Skrifter*. Elektronisk tilrettelægger af Henrik Pontoppidan, *Det forjættede Land* (1997) og *Lykke-Per* (2002). Medudgiver af NNE's skrifter, bd. 2, *Megen viden i forskellige hoveder. Om kommentering af nordiske klassikere* (sammen med Johnny Kondrup, 2000). Dertil en række arbejder om tekstkodning og dens filologiske anvendelse. Elektronisk bibliografi: <http://www.sk.ku.dk/kynde/>.

[252]

Sagregister

Registeret dækker de forskellige udgavetyper og editionsfilologiske begreber i bogens bidrag inkl. forordet (siderne 5-247). Dets sprog er dansk. Svenske, norske, engelske og tyske termer er dog medtaget, såfremt de afviger væsentligt fra dansk terminologi. Disse opslagsord er markeret med enkelte anførselstegn og ledsages eventuelt af en henvisning til et tilsvarende dansk ord. Følgende opslagsord opsamler en række underbegreber: faksimile, filologi, håndskrift, kommentar, manuskript, tekst, udgavetype og variant. Underbegreberne indgår også selvstændigt i sagregisteret. Sidetal, der er tilføjet n, henviser til en note.

abbreviatur › forkortelse

‘abgeleitete Ausgabe’ › afledt udgave

‘accidental’ › accidentalie

accidentalie 19, 198f.

afledt udgave 86

aleksandrinsk filologi 55n

allograf 216-217

alteritet 170-171

alternativvariant 99, 102

‘Altphilologie’ › gammelfilologi

ampersand 197

anvendt udgave 17

apparat 19, 57, 59f., 80, 96f., 100, 117, 202

'appearance' 213

arbejdsmanuskript 20, 197f.

arkivudgave 15, 23-24, 194

aspekt 183, 185-187, 191, 208-209

attribution 71, 222-223

'audience' › målgruppe

'Ausgabe letzter Hand' 44, 82, 85, 202-203

autenticitet 64, 68, 73

autentisk tekst 16f., 53

autorisation 18, 64-65, 70, 73

'best manuscript'-udgave 167-169

'best readings' 245

bibelfilologi 157

bibliografi 86, 172

billigbogsudgave 146

blandingshåndskrift 167

bogklubudgave 146

253

SAGSREGISTER

bogudgave 15, 24-25, 47-48, 167, 169, 208-209

brevudgave 23

brugshåndskrift 167

brugstekst 18

cd-rom-udgave 154n, 173f.,192, 199, 246

'codex optimus' 180

codex-udgave 71

'copy-text'-udgave 14, 19-20

'critical edition' → kritisk udgave

CSS (Cascading Style Sheets) 241n

'definitive edition' 58

dekonstruktion 46

detaillkommentar 84, 86

diakritik 16, 120, 216

digital faksimileudgave 159, 169-174, 246

digitaliseret udgave → elektronisk udgave

diplomatarisk gengivelse 106, 118, 153-154, 163, 164, 166, 167, 178-247

diplomatarisk paralleltekstudgave 161n

diplomatarisk tekst 25, 187

diplomatarisk udgave 6f., 14, 21, 106, 153-174, 187-188, 201, 218, 219, 221, 232, 236

dokumentarisk udgave 14, 19, 68, 74, 193-194

dokumentation 16, 24f., 53f., 68-69, 80, 107, 164, 173

DTD (Document Type Definition) 212-213

dynamisk udgave 6f., 178-247

e-bog → elektronisk udgave

'editio continua' 247

editionsfaktor 14

efterskrift 134-135, 137

e-udgave → elektronisk udgave

elektronisk manuskriptudgave 116

elektronisk udgave 6f., 15, 24-25, 48, 55n, 114-116, 169, 171-173, 178-247

emendation 110

entitet 215, 223

‘Entstehungsvariante’ → tilblivelsesvariant

faksimile 24, 25, 99, 107, 153-174, 178-247

→ farvefaksimile 110, 166

→ fotografisk faksimile 153, 157-159, 183-184, 189

→ fototypisk faksimile 153n, 164-166

→ typografisk faksimile 153n, 156-157

faksimileudgave 6f., 14, 21, 153-174, 189, 195, 207, 234-236, 243

farvefaksimile 110, 166

‘Fassung’ → skrivestadie

felt(post)udgave 104-105

filologi

→ aleksandrinsk filologi 55n

→ bibelfilologi 157

→ gammelfilologi 155n

→ håndskriftfilologi 156

→ materialfilologi 155-156, 167

→ middelalderfilologi 178, 184, 188, 217-219

→ nationalfilologi 157-158

→ ‘new philology’ 155n

→ nyfilologi 155n

→ renæssancefilologi 55n

flerniveaukodning 222-242

flerniveaurepræsentation 154n

font 213-215, 217, 223,241

forfatterautorisation → autorisation

forfatterintention 19, 44-45, 64, 70, 73,96, 112, 181

forfatterskabsudgave 70f.

forfattertekst 71

254

SAGSREGISTER

forkortelse 154, 165,187,218,222-223, 241

formalisme 68f.

format 179, 181

forståelse → hermeneutik

fortolkende udgave 114, 187-188, 218

fortolkning 113f.

fotografisk faksimile 153, 157, 169, 178, 183

fotolitografi 158f.

fototypisk faksimile 153n, 164-166, 169

fragment 110

frekvensliste 191

'Frühstufe' 83

førstetryk 20, 96, 99

førsteudgave 44, 82

gammelfilologi 155n

genealogi → overlevering

genealogisk udgave 154

genealogisk variant → overleveringsvariant

genese → tilblivelse

genetisk tekstudgivelse 69, 97

genetisk variant → tilblivelsesvariant

‘Gesamtausgabe’ → samlet udgave

glosser 185

grundtekst 13, 119

grænseflade 172

halvdiplomatarisk gengivelse 154

hermeneutik 6, 44, 47-48, 52-74, 170-171

historicitet 20, 74

historisk-kritisk udgave 6, 14-16, 18, 24, 25, 52-74, 80-84, 86-87, 91, 95-104, 105-116, 120-121, 162

historisme 6, 39, 52-74

hovedtekst 46f., 193, 202

HTML (Hyper Text Markup Language) 205, 213, 215, 241

hyperlinks 172

hypertekst 73f.

håndskrift 72-73, 74, 95-104, 110, 153-174, 180, 183, 189, 206f., 213-215

→ blandingshåndskrift 167

→ brugshåndskrift 167

→ foliohåndskrift 165

→ samlingshåndskrift 162, 173

håndskriftbeskrivelse 154, 155

håndskriftfilologi 156

ikke-kritisk udgave → dokumentarisk udgave

'inclusive text' 20

indeksring 47f., 208

intention → forfatterintention

interaktivitet 178-179, 210, 243, 245

interdisciplinær udgivelse 167-169

'interpretative diplomatic editions' → fortolkende udgave

interpunktion 19, 183, 196

intertekstualitet 80, 84

jubilæumsudgave 165

kanonisering 84, 128

kildekritik 55, 95

klassikerudgave 78-88, 135

kodesprog 204-206, 211

kodestandard 211, 212-213

kodestrategi 179

kodikologi 174, 195n

kodnings- → kode-

kollationering 191, 246

kombineret udgave 5,7, 167-171, 174, 178-247

kommentar 13, 16f., 22-23, 44-47, 81f., 83f., 86-87, 97, 100, 118, 120, 135, 169

→ detailkommentar 84

→ overblikskommentar 84

→ realkommentar 16, 18

→ verbalkommentar 16, 18

SAGSREGISTER

konjunktur 119

konkordans 47, 191

konservativ tekstkritik 63-64, 168

konstitueret tekst 110

konverteringsfejl 197-201

korrektur 80

korrumperet udgave 105

korruptel 70

kritisk-genetisk udgave 180

kritisk studieudgave 91, 118-121

kritisk udgave 14, 15, 16-17, 19, 25, 57, 73f., 80, 118, 156, 180

kumulativ tekst 113

'lectio difficilior' 63

lemmatisering 44, 46, 101-103, 195, 223

'Leseausgabe' → læseudgave

linear tekst 110, 114

linjeskift 198-199, 216

litteratursociologi 45

læsemåde 6, 83, 100, 168

læsetekst 19, 54, 62, 74

læseudgave 14, 15, 18, 21, 25, 54, 59, 66-68, 72, 74, 80, 82

manuskript 44, 90-104, 106-107, 113-116, 119f.

→ arbejdsmanuskript 20, 197f.

→ trykmanuskript 99f.

marginalia 185, 220

marginaltekst 161

materiale 15, 22-24, 67, 68, 180

‘material philology’ → materialfilologi

materialfilologi 156, 167

MECS (Multi Element Code System) 204-206, 212

MECS-WIT (Wittgenstein) 198-199

medium 24-25

Menota (Medieval Nordic Text Archive) 179, 212-213, 216, 242

middelalderfilologi 178, 184, 188, 216-219

mimetisk oversættelse 34-40

moderniseret udgave 29-30, 67, 72, 173

modernisering 17, 126, 127, 140-141, 166, 196

‘modernized edition’ → moderniseret udgave

monumentaludgave 158, 159, 160-163, 166

MUR (Medieval Unicode Font Initiative) 214

målgruppe 6, 13, 15, 16, 21, 22, 25, 30, 35, 43, 47-48, 59-61, 67, 73, 96, 155, 166, 170-171, 173, 209

‘Nachlass’ 85, 181n, 191-210

nationalfilologi 157-158

‘Neuphilologie’ → nyfilologi

‘new historicism’ → nyhistorisme

‘new philology’ 71n, 155n

niveau 154n, 178-183, 215-224, 241-242

normaliseret gengivelse 178-247

normaliseret tekst 25, 154, 188

normalisering 17, 18, 141, 188-189, 195-196

noteapparat 168-169

nyfilologi 155n

nyhistorisme 61, 71n

nykritik 68, 130, 134

nysproglig filologi → nyfilologi

oplag 130

opsamlingsudgave → variorumudgave

organisk udgave 96

originaludgave 141

ortografi 19, 82, 125-130, 141-142, 154n, 159, 164, 168, 174, 183, 188, 195-196, 218-219

'output'-format 205, 241

256

SAGSREGISTER

overblikskommentar 84

overlevering 56-57, 80, 99n, 107f., 120

overleveringsvariant 53, 55n

oversættelse 32-43, 118-120

paginering 198

palæografi 154, 159, 160, 163-164, 174, 195n, 217, 220

paralipomena 85, 193

parallelsted 100

'Parallelstellenmethode' 100

paralleltekst 167-169

paralleltekstudgave 167-169

paratekst 45

PDF (Portable Document Format) 241

pilotudgave 174

position 102

positionsangivelse 23

positivisme 6, 55, 58, 61-65

postkritisk udgave 74n

poststrukturalisme 63

'practical text' 58

primærkildeudgave 154, 179

prosaoversættelse 40-43

proveniensbestemmelse 174

præsentationsform 14, 168

realkommentar 16, 18

reception 20, 87, 90, 132f.

receptionshistorie → reception

registstudgave 15, 22, 35

ren udgave 17

renæssancefilologi 55n

restitueret udgave 181

retskrivning → ortografi

samlet udgave 14, 192

samlingshåndskrift 162, 173

'scholarly edition' 67

'Schultext' → skoleudgave

sekventiel opstilling 180

SGML (Standardized Generalized Markup Language) 204-206, 212, 215

skoleudgave 6, 17-18, 59, 124-148

skript 209n

skrivestadie 97-103, 202-204

soldaterudgave 105

spatiering 198

'Spätstufe' 83

specialtegn 213-215

'sperring' → spatiering

standardudgave 52

stemmatisk analyse 53, 191, 246

stilark 206n, 241

stiltiende rettelse 196

'structure' 213

strukturalisme 68f., 134

studieudgave 6, 7, 14, 15, 17, 21, 25, 54, 59, 66, 67, 78-88, 118-121

'Studienausgabe' → studieudgave

'style sheet' → stilark

'substantives' → substantiel

substantiel 19

synoptisk opstilling 180

synoptisk udgave 14, 20, 116-118, 179-180

syntetisk udgave 180n, 193

TEI (Text Encoding Initiative) 170n, 205-206, 210-213

tegnætning → interpunktion

tekst 15n, 44-47, 67-71, 154n, 155-156, 169, 208f., 209n

→ autentisk tekst 16f., 53

→ brugstekst 18

→ diplomatarisk tekst 25, 187

→ forfattertekst 71

→ grundtekst 13, 119

→ hovedtekst 46f., 193, 202

→ hypertekst 73f.

→ 'inclusive text' 20

→ konstitueret tekst 110

→ kumulativ tekst 113

257

SAGSREGISTER

→ linear tekst 110, 114

→ læsetekst 19, 54, 62, 74

→ marginaltekst 161

→ normaliseret tekst 25, 154, 188

→ paralleltekst 167-169

→ paratekst 45

→ 'practical text' 58

→ rekonstrueret tekst 110

tekstarkiv 246

tekstarkivar 245

tekstbærer 91, 103, 112, 120, 180, 208, 246

tekstetablering 13, 14, 17, 19f., 22, 44, 46, 53f., 55, 57, 80, 82-83, 100, 104, 117, 118f., 246

tekstfejl 53, 62-65, 65n, 69, 104, 119, 163

tekstgenealogi 55n

tekstgenese 54, 55n, 57, 103, 202

tekstgrundlag 243

teksthistorie 53

tekstidentitet 65

tekstkilde 97f., 99n

tekstkodning 210, 211, 214, 222-225[,] 241-242

tekstkonstituering → tekstetablering

tekstkonstruktion 181

tekstkritik 79, 181

tekstologi 79

tekstredegørelse 57, 80, 86, 155

tekstredigering 137-142

tekstrettelse 168

tekstsociologi 163f.

teksttranskription → transkription

tekstvalg 17

tekstvidne → tekstbærer

teleologisk udgave 103

tilblivelse 20, 56f., 80, 99n

tilblivelsesvariant 53, 55n, 120

tillkomstvariant → tilblivelsesvariant

topografi 195

tradering → overlevering

traderingsvariant → overleveringsvariant

transkription 21, 23, 107f., 114, 153-174, 184, 187, 199

transskriptionsniveau 154, 163, 165, 167, 168

trappeapparat 99-104

trykfejl 64

trykforlæg 82

typografisk faksimile 153n, 156-157

‘Überlieferungsvariante’ → overleveringsvariant

udgavetype

→ afledt udgave 86

→ anvendt udgave 17

→ arkivudgave 15, 23-24, 194

→ ‘Ausgabe letzter Hand’ 6, 82, 85, 202-203

→ ‘best manuscript’-udgave 167-169

→ billigbogsudgave 146

→ bogklubudgave 146

→ bogudgave 15, 24-25, 47-48, 167, 169, 208-209

→ brevudgave 23

→ cd-rom-udgave 154n, 173f., 192, 199, 246

→ codex-udgave 71

→ ‘copy-text’-udgave 14, 19-20

→ ‘definitive edition’ 58

→ digital faksimileudgave 159, 169-174, 246

→ diplomatarisk parallelttekstudgave 161n

→ diplomatarisk udgave 6f., 14, 21, 106, 153-174, 187-188, 201, 218, 219, 221, 232, 236

→ dokumentarisk udgave 14, 19, 68, 74, 193-194

→ dynamisk udgave 6f., 178-247

→ ‘editio continua’ 247

→ elektronisk udgave 6f., 15, 24-25, 48, 55n, 114-116, 171-173, 178-247

258

SAGSREGISTER

→ faksimileudgave 6f., 14, 21, 153-174, 189, 195, 207, 234-236, 242f.

→ felt(post)udgave 104-105

→ forfatterskabsudgave 70f.

→ fortolkende udgave 114, 187-188, 218

→ førsteudgave 44, 82

→ genealogisk udgave 154

→ historisk-kritisk udgave 6, 14-16, 18, 24, 25, 52-74, 80-84, 86-87, 91, 95-104, 105-116, 120-121, 162

→ interdisciplinær udgave 169-170

→ jubilæumsudgave 165

→ klassikerudgave 78-88, 135

→ kombineret udgave 5, 7, 167-171, 174, 178-247

→ korruperet udgave 105

→ kritisk-genetisk udgave 180

→ kritisk studieudgave 91, 118-121

→ kritisk udgave 14, 15, 16-17, 19, 25, 65, 74, 80, 118, 154-155, 180

→ læseudgave 14, 15, 18, 21, 25, 54, 59, 66, 67, 68, 72, 74, 80, 82

→ moderniseret udgave 29-30, 67, 72, 173

→ monumentaludgave 158, 159, 160-163, 166

→ organisk udgave 96

→ originaludgave 141

→ paralleltekstudgave 167-169

→ pilotudgave 174

→ postkritisk udgave 74n

→ primærkildeudgave 154, 179

→ regestudgave 15, 22, 35

→ ren udgave 17

→ restitueret udgave 181

→ samlet udgave 14, 192

→ 'scholarly edition' 67

→ skoleudgave 6, 17-18, 59, 124-148

→ soldaterudgave 105

→ standardudgave 52

→ studieudgave 6, 7, 14, 15, 17, 21, 25, 54, 59, 66, 67, 78-88, 118-121

→ synoptisk udgave 14, 20, 116-118, 179-180

→ syntetisk udgave 180n, 193

→ teleologisk udgave 103

→ underudgave 193

→ variorum-udgave 15, 21-22, 23

→ velfærdsudgave 105

→ videnskabelig udgave 30, 40, 43, 54n, 72, 219

→ værkfaseudgave 113

udgiverintention 181

udkast 110, 116

udvalgsprincip 83

'Umschrift' → transskription

underudgave 193

Unicode-standard 199n, 213-215, 217, 222, 241

validering 206n

variant 7, 13, 16, 19, 24, 54, 73f., 83, 86, 99, 100, 102, 103, 104, 112, 116-117, 118, 155, 202, 243

→ accidentalie 19, 198f.
→ alternativvariant 99, 102
→ overleveringsvariant 53, 55n
→ substantiel 19
→ tilblivelsesvariant 53, 55n, 120
variantapparat 16f., 17, 46, 54
variorum-udgave 15, 21-22, 23
velfærdsudgave 105
verbalkommentar 15f., 17, 18
version 73f., 83, 92, 99, 99n, 110, 117, 180
versionskontrol 221
videnskabelig udgave 30, 40, 43, 54n, 72, 219
virkningshistorie 56, 61, 64, 73, 80, 84
visningsformat 198-199, 203, 205
værk 15, 44, 47, 154
værkfaseudgave 113
259

SAGSREGISTER

webudgave → elektronisk udgave

XSLT (Extensible Stylesheet Language Transformations) 206n, 241

XML (Extensible Markup Language) 170n, 205-206, 210, 212-213, 215, 224, 241